

گزارشی از مراسم بیست و نهمین سالگرد درگذشت آیت‌الله طالقانی در حسینیه ارشاد

۱۹ شهریور ۱۳۸۷

«تسامح و تساهل» و «مماشات با مخالفان» واژه‌هایی بود که روز گذشته سخنرانان مراسم بیست و نهمین سالگرد درگذشت آیت‌الله طالقانی در حسینیه ارشاد هر یک به مناسبتی از آن سخن گفتند و این خصوصیات را از خصلت‌های بارز آیت‌الله طالقانی برمی‌شمردند .

ز همین رو بود که در این مراسم شخصیت‌ها و چهره‌های وابسته به طیف‌های مختلف فکری و سیاسی در آن حاضر شدند تا تأکیدی بر این خصلت‌ها بوده باشند. بر این اساس احمد صدر حاج سید جوادی در افتتاح مراسم بیست و نهمین سالگرد درگذشت آیت‌الله طالقانی «نواندیشی و اصلاح‌گری دینی»، «ضدیت با استبداد»، «اعتقاد به مردم‌سالاری» و «تسامح و تساهل» را از نکات مهم و بارز شخصیت آیت‌الله طالقانی برشمرد. او پس از آنکه به تبیین سه موضوع نواندیشی و اصلاح‌گری دینی، ضدیت با استبداد و اعتقاد به مردم‌سالاری در خصوص موضوع «تسامح و تساهل» که به زبان امروزی رواداری و گذشت و بردباری نامیده می‌شود، گفت: مرحوم طالقانی در عین اعتقاد عمیق به میانی و ارزش‌های اسلامی و پایبندی جدی به اجرای احکام و فرایض دینی به تأسی از اجداد بزرگوارش به ویژه حضرت امام جعفر صادق (ع) با مخالفان فکری از جمله مارکسیست‌ها با روی خوش و زبان ملایم به بحث و گفت‌وگو می‌نشست و هیچ فرد مبارز و تلاشگر صادقی را به خاطر داشتن اعتقادات غیراسلامی طرد و نفی نمی‌نمود و با برخورد خشونت‌آمیز با دگراندیشان مخالف بود و آن را به لحاظ جذب مخالفان به دین اسلام و اندیشه اسلامی نقض غرض تلقی می‌کرد .

او در ادامه از ویژگی‌های دیگر آیت‌الله طالقانی را استواری و پایداری عقیده و خستگی‌ناپذیری او در مبارزه و تلاش فکری در عدالت‌خواهی و برابری‌طلبی در حقوق اساسی و فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی و مبارزه مستمر با زیاده‌طلبی در جریان‌های سیاسی نام برد و گفت: برخورد آن بزرگوار هیچگاه به خاطر روحانی بودن یا شخصیت اجتماعی‌اش حق ویژه‌ای برای خود در کنگره جبهه ملی سوم یا شورای مرکزی نهضت آزادی ایران قائل نبود.

مهدی امینی‌زاده عضو سابق شورای مرکزی دفتر تحکیم وحدت سخنران بعدی این مراسم بود که سخنان خود را بر محور طالقانی و جوانان متمرکز کرد . براین اساس او پس از آنکه نکاتی را از ویژگی‌های شخصیتی آیت‌الله طالقانی بیان کرد، گفت که یکی از دغدغه‌های آیت‌الله طالقانی «سرنوشت نسل نو» بود. امینی‌زاده در ادامه با طرح این سوال که «در شرایط امروز چه پیامی می‌توانیم از طالقانی دریافت کنیم؟»، گفت: جریان روشنفکری دینی با بررسی دیگر باره رفتار و منش طالقانی می‌تواند یکبار دیگر به تنظیم رابطه دوسویه خود بپردازد و با آسیب‌شناسی خود، تلاش جدی‌تر برای پاسخ به سوال‌ها انجام دهد .

به این ترتیب غلامعباس توسلی عضو شورای مرکزی نهضت آزادی ایران سخن خود را با عنوان طالقانی و دموکراسی

آغاز کرد. توسلی با بیان اینکه طالقانی مرد اندیشه و نظر، مرد حرکت و نهضت‌آفرینی و مرد عمل و حضور در صحنه بود، گفت: او حوزه و دانشگاه را دور خود جمع کرده بود. او گفت: «اندیشه و بیان مرحوم طالقانی اندیشه و بیانی اسکولاستیکی و مدرسه‌ای نبود، بلکه حرکت‌آفرین و رهایی‌بخش بود».

توسلی در ادامه گفت: مرحوم طالقانی در سال ۴۰ رسماً به تاسیس نهضت آزادی ایران پیوست و در آن نقش داشت و نه فقط در فعالیت‌های تشکیلاتی این حزب بزرگوارانه، اما به صورت یک فرد عادی مشارکت فعال داشت بلکه یکی از شخصیت‌هایی بود که به همراه سایر سران نهضت آزادی در سال ۴۱ بازداشت شد و به زندان افتاد و در محاکمات سران نهضت در سال ۴۲ در کنار بزرگان و سحابی در محکمه نظامی حضور یافت، محاکمه و به ۱۰ سال زندان محکوم شد و زندان و تبعید به زابل و بافق کرمان را تحمل کرد.

و افزود: «طالقانی با بزرگ‌منشی از ریزبینی‌های اختلاف‌انداز و خودخواهانه و تضادهای کینه‌توزانه و رویه‌های وحدت‌شکن به‌طور طبیعی پرهیز داشت و با دیدی باز دوردست‌ها را می‌دید و با تسامح و تساهل با کسانی که با او هم‌عقیده نبودند همراهی و همدلی می‌کرد به طوری که نه فقط دوستان و نزدیکان را از خود نمی‌راند و آنها را با عطفوت می‌پذیرد، بلکه حتی با دیدگاه‌های ناسازگار با نظریات و باورهای خود، بزرگوارانه برخورد می‌کرد و با تکیه بر مشترکات و نه اختلاف‌نظر، عرصه روابط اجتماعی و دامنه مدارا را با و رای حلقه‌های بسته و مسدود خودی و غیرخودی می‌گستراند و امکان راهنمایی و هدایت همگان را فراهم می‌ساخت پس از طرح این سخنان نوبت به زهره امانی رسید تا از نسبت طالقانی با حقوق بشر بگوید.

او گفت که در جامعه مردم‌سالاری که طالقانی ترسیم کرده بود جایگاه شایسته‌ای را برای مخالفان در نظر گرفته بود چراکه به اعتقاد او مهم پایبندی به حقوق معارضین است. براین اساس او از مدافعان سرسخت حقوق مخالفان بود و معتقد بود آنان حق دارند تا آزادانه نظرات خود را بازگو کنند.

به این ترتیب نوبت به محمد مجتهدشهبستری دین‌پژوه رسید تا دیدگاه‌های خود را تحت عنوان انسان‌وارانگاری در باب وحی و نبوت بیان کند. او ابتدا سه ویژگی برجسته آیت‌الله طالقانی را بیان کرد: عالم دینی، مبارز سرسخت و مفسر قرآن.

مجتهدشبه‌ستری پس از آنکه در ابتدای سخنان خود به نگاه دین‌شناسان به مقوله یکتاپرستی و چندخدایی پرداخت گفت که دین‌شناسانی که در باب یکتاپرستی مطالعه عمیقی کرده‌اند می‌گویند اگر یکتاپرستی دچار آفت انسان‌انگاری درباره خدا شود زمینه مساعدی را برای ستم فراهم می‌کند. به اعتقاد او انسانوار و انسان‌گونه پنداشتن خدا به چهار شکل خودش را آشکار می‌کند، مربوط به ظاهر و چگونگی فکر خداوند، افعال خدا، برای خدا احساسات و عواطفی مانند احساسات انسان قائل بودن و اینکه عده‌ای فکر می‌کردند خدا مدبرک انسان قرار می‌گیرد. این پژوهشگر دینی با تبیین دو مقوله تشبیه و تنزیه از ایجاد نهضتی علیه تشبیه توسط فلاسفه سخن گفت.

او با این اعتقاد که اگر خدای یکتا انسان‌انگارانه مطرح شود، به جای آنکه برای انسان معناده شود، ظرف می‌شود، گفت: انسان امروز به یک تفکر استقلالی رسیده است، مزاحم نمی‌پذیرد بلکه معناده را می‌پذیرد. او سپس برای تبیین بهتر دیدگاه‌های خود بخش سخنان خود را به تشریح چهار واژه وحی، نبوت، کتاب و رسول اختصاص داد.

منبع : کارگزاران